

"... I det andra skåpet har vi gräddkrukor, en ägg

I skafferiet har vi vattenhinken

Ett kök 1942

Nordiska museet och Sveriges skolradio utlyste år 1942 en pristävling kallad "Mitt hem". Skoleleverna uppmanades att beskriva sina hem, rita av både hus och möbler, bifoga gardin- och tapetprover samt fotografier. Första pris var en resa till Stockholm och Skansen, Sverige var krigsåret 1942 totalt isolerat från omvärlden. Det är också intressant att konstatera att en sådan tävling utlystes det år då Sverige var som mest hotat av Nazityskland.

Det kom in ungefär 1600 bidrag från hela landet, främst från småorter och huvudsakligast från folkskolans avslutningsklasser, alltså elever födda mellan 1929 och 1931. Det var i regel hela skolklasser som deltog och lärarnas handledning av tävlandet framgår ganska tydligt.

Från Värmland deltog 120 elever. Av dessa kom femtio från lantbrukarfamiljer. Trångboddheten bland dem är påtaglig och likaså bristen på hygienutrymmen. Endast tre elever hade badrum i hemmet.

Köket fungerade i större utsträckning än i dag även som allrum, sovrum och tvättrum. En trettonårig flicka från Gräsmarks socken, Ingrid Hagberg, Fryksdals härad, som Ortsbenämningen var på den tiden, beskriver köket i sitt hem detaljrikt, nästan som en inventering:

"På östra väggen (i köket) har vi spisen och där bredvid står en diskbänk. Under diskbänken har vi ett skåp, som vi har strumpor i. Över det skåpet är det en låda, som kan dragas ut och in. I den lådan har vi tvättfatet. Under diskbänken har vi också en vedlåda. Den kan också dragas ut och in.

Ovanför diskbänken är ett skåp. Jag vill räkna upp vad vi har i det skåpet. På nedersta hyllan: Socker, risgryn, salt, cacao och havregryn mm. På andra sidan har vi

SKOLBARNENS TECKNINGAR ÄR DETALJRIKA OCH OFTA VACKERT FÄRGLAGDA. NOG SEP

½ dussin kaffekoppar, en sockerskål, en hushållsvåg och kryddor av olika slag. På översta hyllan har vi köttkvarnen, en låda med konserveringsringar mm.

På norra väggen i köket går det en dörr till ett stort skafferiet. I skafferiet har vi våra matvaror och där har vi två skåp. Det ena skåpet står vid dörren. Det är gult till fär-

korg, i en annan hylla i skåpet står vårt tvättmedel.
Där har vi också en separator."

"Vårt kök"

DET HEMTREVLIKT UT I "VÅRAT KÖK":

gen. Dörrarna äro av glas. På den nedersta hyllan har vi två järngrytor, tre kastruller, två stekpannor och ett plättjärn. På andra hyllan är det små och stora karotter, fyra plåtbunkar mm. På tredje hyllan har vi mat av olika slag. Ovanför de hyllorna är det en låda. I den har vi ett dussin gafflar, $\frac{1}{2}$ dussin skedar samt träskedar. Ovanför den lådan är

det hyllor. På den första hyllan står ett dussin djupa tallrikar, en soppterrin. På andra hyllan står dricksglas och glasburkar. På andra är det konserveringsringar och konserveringsburkar.

I det andra skåpet har vi gräddkrukor, en äggkorg, i en annan hylla i skåpet står vårt tvättmedel. I skafferiet har vi vattenhinken. Där har vi också en separator.

För fönstren i köket hänger vita gardiner, i hörnet står ett skåp. På bordet ligger en vaxduk. På västra väggen har vi vår radio. På radion ligger en duk som mamma broderat rosor på. På södra väggen i köket en tavla med landskapsmotiv och på samma vägg hänger också en väggklocka. Längs efter väggen står en soffa som är brunmålad."

Skolbarnen fick arbeta i hemmet på ett sätt som numera är otänkbart. Ingrid beskriver sina sysslor:

"På sommaren skördas höet. Då är mamma och jag med och rakar, när pappa och Olof mejar av gräset ... På sensommaren ska råg, vete och havre skäras. Då måste mamma vara med och ta upp efter pappa när han skär. Då får jag och min syster sköta hushållet ... Det är brått med bärplockning. Vi har plockat både hallon, blåbär och lingon, som mamma har kokt in till sylt och saft. På hösten skall frukten plockas av och grönsakerna skördas."

Av någon anledning återges i många av bidragen en dikt av Zacharias Topelius. Även vår Ingrid avslutar sitt bidrag med några strofer:

Mitt hem är så ringa, dess port är så låg,
men aldrig en kärare boning jag såg
på hela den grönskande jorden.

MATS ÖSTERMAN